

ਡਿਵੀਜ਼ਨ ਬੈਂਚ ਦੇ ਇਸ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ, ਸਾਡੇ ਕੋਲ ਇਹ ਮੰਨਣ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਕੋਈ ਵਿਕਲਪ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਚੋਣ ਕਮੇਟੀ ਨੇ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਨਕਾਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ, ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਦਾ ਨਾਮ ਚੋਣ ਸੂਚੀ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਨ ਲਈ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਲਈ। ਰਾਜ ਦੇ ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ ਨੇ ਹਾਲਾਂਕਿ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਇਮਾਨਦਾਰੀ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਜਾਰੀ ਨਾ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ, ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਦੇ ਕੇਸ ਨੂੰ ਮੈਰਿਟ 'ਤੇ ਵੀ ਵਿਚਾਰਿਆ ਗਿਆ ਅਤੇ ਚੋਣ ਕਮੇਟੀ ਦੁਆਰਾ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਬਿਨਾਂ ਸ਼ੱਕ, ਸਿਲੈਕਟ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਵਿੱਚ ਇਹ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਮੈਰਿਟ 'ਤੇ ਵੀ ਅਯੋਗ ਪਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ ਪਰ ਅਸੀਂ ਇਸ ਗੱਲ ਤੋਂ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਨਹੀਂ ਹਾਂ ਕਿ ਇਹ ਪਾਸਿੰਗ ਨਿਰੀਖਣ ਇਹ ਦਰਸਾਉਣ ਲਈ ਕਾਫ਼ੀ ਹੈ ਕਿ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਦੇ ਕੇਸ ਨੂੰ ਅਸਲ ਵਿੱਚ, ਵਿਚਾਰਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਯੋਗਤਾਵਾਂ ਕਿਉਂਕਿ ਸਿਲੈਕਟ ਕਮੇਟੀ ਦੁਆਰਾ ਨਿਯਮ 5 ਦੇ ਉਪ-ਧਾਰਾ (5) ਵਿੱਚ ਲੋੜ ਅਨੁਸਾਰ ਉਸ ਦੇ ਰੱਦ ਕਰਨ ਲਈ ਕੋਈ ਕਾਰਨ ਦਰਜ ਨਹੀਂ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ। ਸਿਲੈਕਟ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਦੀ ਪੜਚੋਲ ਦਰਸਾਉਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਸੇਵਾ ਦੇ ਕੁਝ ਯੋਗ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੂੰ ਛੱਡਣ ਲਈ ਕਾਰਨ ਦਰਜ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ ਅਤੇ ਜੇਕਰ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਦੇ ਕੇਸ ਨੂੰ ਵੀ ਮੈਰਿਟ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰਿਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਇਸ ਲਈ ਕੋਈ ਕਾਰਨ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਿ ਉਸ ਦਾ ਨਾਂ ਹੋਰ ਕਥਿਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਰੱਦ ਕੀਤੇ ਗਏ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦੇ ਨਾਵਾਂ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਮੁਅੱਤਲ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਦੇ ਕਾਰਨਾਂ ਵਿਚ ਜ਼ਿਕਰ ਨਾ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ। ਇਸ ਲਈ ਅਸੀਂ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਦੀ ਇਸ ਦਲੀਲ ਨਾਲ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਹਿਮਤ ਹਾਂ ਕਿ ਇਮਾਨਦਾਰੀ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਜਾਰੀ ਨਾ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਕਾਰਨ ਚੋਣ ਕਮੇਟੀ ਦੁਆਰਾ ਉੱਚ ਨਾਮ 'ਤੇ ਬਿਲਕੁਲ ਵੀ ਵਿਚਾਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ *ਗੁਰਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਫਿਜ਼ੀ ਦੇ ਕੇਸ (ਸੁਪਰਾ)* ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਇਸ ਨੂੰ ਕਰਨਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਸਿਲੈਕਟ ਕਮੇਟੀ ਨੇ ਸਿਲੈਕਟ ਲਿਸਟ 'ਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਲਈ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਦੇ ਨਾਂ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਤੋਂ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਨਕਾਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ।

(16) ਸਿੱਟੇ ਵਜੋਂ, ਇਸ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੂੰ ਉਪਰੋਕਤ ਨੋਟਿਸ ਦੀ ਹੱਦ ਤੱਕ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਸਾਲ 1973 ਲਈ ਤਿਆਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਚੋਣ ਸੂਚੀ ਵਿੱਚ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਦੇ ਨਾਮ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਨ ਲਈ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਲਈ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਨੰਬਰ 1 ਅਤੇ 14 ਨੂੰ ਇੱਕ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਦਾ ਹੁਕਮ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਪਟੀਸ਼ਨ ਦੀ ਅੰਸ਼ਕ ਸਫਲਤਾ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ, ਪਾਰਟੀਆਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਖਰਚੇ ਚੁੱਕਣ ਲਈ ਛੱਡ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

ਐਸ.ਐਸ. ਸੰਧਾਵਾਲੀਆ, ਜੇ.—ਮੈਂ ਸਹਿਮਤ ਹਾਂ।

K. T. s7

i

ਅਪੀਲੀ ਅਪਰਾਧੀ

ਡੀ. ਐਸ. ਤੇਵਤੀਆ ਅਤੇ ਡੀ. ਬੀ. ਲਾਲ ਜੇ. ਜੇ.

ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ, - ਅਪੀਲਕਰਤਾ।

ਬਨਾਮ

ਦੇਸ ਰਾਜ, - ਜਵਾਬਦੇਹ।

1974 ਦੀ ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਅਪੀਲ ਨੰ. 1223

7 ਫਰਵਰੀ 1978 ਈ.

ਕੋਡ ਆਫ ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜਰ (1974 ਦਾ II) — ਸੈਕਸ਼ਨ 510-ਏ ਅਤੇ 540— ਪੰਜਾਬ ਐਕਸਾਈਜ਼ ਐਕਟ (1914 ਦਾ 1) ਸੈਕਸ਼ਨ 61(1) (ਏ)— ਫੌਜਦਾਰੀ ਮੁਕੱਦਮਾ—

ਲਿੰਕ ਸਬੂਤ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਹਲਫੀਆ ਬਿਆਨ — ਅਜਿਹੇ ਹਲਫਨਾਮਿਆਂ ਵਿੱਚ ਤਕਨੀਕੀ ਖਾਮੀਆਂ — ਅਜਿਹੀਆਂ ਖਾਮੀਆਂ ਨੂੰ ਸੁਧਾਰਨ ਲਈ ਵਾਧੂ ਸਬੂਤ — ਕੀ ਉਸ ਨੇ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦਿੱਤੀ ਹੈ।

ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜਿੱਥੇ ਰਸਮੀ ਗਵਾਹਾਂ ਦੇ ਹਲਫਨਾਮੇ ਜੋ ਕਨੂੰਨ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਪ੍ਰਮਾਣਿਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤੇ ਗਏ ਲਿੰਕ ਸਬੂਤ ਬਣਾਉਂਦੇ ਹਨ ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਰੱਖੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਤਕਨੀਕੀ ਨੁਕਸ ਨੂੰ ਸੁਧਾਰਨ ਲਈ ਵਾਧੂ ਸਬੂਤ ਦੇ ਰਿਕਾਰਡ ਨੂੰ ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਲਿਆਉਣਾ ਜਾਂ ਤਾਂ ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਤਸਦੀਕ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਲਫਨਾਮਿਆਂ ਨੂੰ ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਰੱਖ ਕੇ ਜਾਂ ਦੁਆਰਾ ਤਸਦੀਕ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਹਲਫਨਾਮਿਆਂ ਦੇ ਗਵਾਹਾਂ ਨੂੰ ਗਵਾਹ ਵਜੋਂ ਤਲਬ ਕਰਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ

ਮੌਜੂਦ ਸਬੂਤਾਂ ਨੂੰ ਜੋੜਨਾ, ਜ਼ਾਬਤਾ ਫੌਜਦਾਰੀ 1973 ਦੀ ਧਾਰਾ 540 ਦੇ ਤਹਿਤ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਵਿਵੇਕ ਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਢੁਕਵੀਂ ਵਰਤੋਂ ਹੋਵੇਗੀ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਕੇਸ ਨੂੰ ਪਛਾੜਨ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਵੀ ਪੱਖਪਾਤ ਨਹੀਂ ਕਰੇਗਾ ਪਰ ਅਸਫਲਤਾ ਅਜਿਹਾ ਕਰਨ ਨਾਲ ਨਿਆਂ ਦੀ ਦੁਰਵਰਤੋਂ ਹੋਵੇਗੀ। ਜ਼ਾਬਤੇ ਦੀ ਧਾਰਾ 540 ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਨਿਆਂ ਦੇ ਹਿੱਤ ਵਿੱਚ ਇਸ ਵਿੱਚ ਕਲਪਿਤ ਵਾਧੂ ਸਬੂਤਾਂ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦੇਣ ਲਈ ਵਿਆਪਕ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦੀ ਹੈ।
(ਪਰਾ ਪ)।

ਸਟ ਕਲਾਸ, ਸੁਲਤਾਨਪੁਰ ਲੋਧੀ, ਮਿਤੀ 18 ਜੁਲਾਈ 1974 ਨੂੰ ਜਵਾਬਦੇਹ ਨੂੰ ਬਰੀ ਕਰਨ ਦੇ ਹੁਕਮਾਂ ਤੋਂ ਅਪੀਲ।

ਪੰਜਾਬ ਆਬਕਾਰੀ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 61 (1) (ਏ) ਦੇ ਤਹਿਤ ਚਾਰਜ।

ਹੁਕਮ: ਬਰੀ।

ਜੀ.ਐਸ. ਬੈਂਸ, ਏ.ਏ.ਜੀ. ਪੰਜਾਬ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਲਈ।

ਐਸ.ਐਸ.ਰਾਠੌਰ ਐਡਵੋਕੇਟ ਅਤੇ ਐਸ.ਐਸ.ਪਰਮਾਰ, ਐਡਵੋਕੇਟ ਵੱਲੋਂ ਜਵਾਬ ਤਲਬੀ ਕੀਤੀ ਗਈ।

ਨਿਰਣਾ

ਡੀ.ਐਸ. ਤੇਵਤੀਆ, ਜੇ.(ਓਰਲ)।

(1) ਪਿੰਡ ਤਲਵੰਡੀ ਚੌਧਰੀਆਂ ਵਿੱਚ ਛਾਪੇਮਾਰੀ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਪੁਲੀਸ ਪਾਰਟੀ। ਦੋਸ਼ੀ ਦੇਸ ਰਾਜ ਦੇ ਕਬਜ਼ੇ 'ਚੋਂ ਇਕ ਬਲੈਡਰ ਸੀਨ ਟੇਨਿੰਗ, ਜੋ ਬਾਅਦ 'ਚ ਸ਼ਰਾਬ ਸਾਬਤ ਹੋਈ, ਲਗਭਗ ਦੋ ਬੋਤਲਾਂ ਮਾਤਰਾ 'ਚ ਬਰਾਮਦ ਹੋਈ। ਕੈਮੀਕਲ ਐਗਜ਼ਾਮੀਨਰ ਨੂੰ ਭੇਜੇ ਗਏ ਨਮੂਨੇ ਵਿਚ ਸ਼ਰਾਬ ਦਾ ਪਾਇਆ ਗਿਆ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਜਵਾਬਦੇਹ 'ਤੇ ਪੰਜਾਬ ਆਬਕਾਰੀ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 61(1) (ਏ) ਦੇ ਤਹਿਤ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 25 ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕਰਨ ਲਈ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਇਆ ਗਿਆ।

ਆਈ

(2) ਰਸਮੀ ਗਵਾਹਾਂ ਦੇ ਹਲਫ਼ੀਆ ਬਿਆਨ ਵੀ ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਰੱਖੇ ! ਕੋਡ ਆਫ ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜ਼ਰ ਦੀ ਧਾਰਾ 510-ਏ ਦੇ ਅਧੀਨ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਵਿਚ, ਜਿਸ ਨੂੰ 'ਜਿਸ ਨੂੰ ਕੇਸ ਵਿਚ ਲਿੰਕ ਸਬੂਤ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਹੋਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸਾਰੇ ਚਾਰ ਹਲਫ਼ੀਆ ਬਿਆਨ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਤਸਦੀਕ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ,

ਇਹ ਘੋਸ਼ਣਾ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਕਿ ਰਸਮੀ ਗਵਾਹਾਂ ਦੇ ਹਲਫ਼ਨਾਮੇ ਜੋ ਕਾਨੂੰਨ ਅਨੁਸਾਰ ਤਸਦੀਕ ਨਹੀਂ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ (ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਵੀਕਾਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤੇ ਜਾਣਗੇ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਨਜ਼ਰ ਵਿਚ ਕੋਈ ਹਲਫ਼ੀਆ ਬਿਆਨ ਨਹੀਂ ਸਨ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਪੜਾਅ 'ਤੇ ਜਵਾਬਦੇਹ ਦੋਸ਼ੀ ਨੇ ਧਾਰਾ 42 ਦੇ ਤਹਿਤ ਆਪਣਾ ਬਿਆਨ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। 42 (ਪੁਰਾਣੇ) ਕੋਡ ਆਫ ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜ਼ਰ ਦੇ ਅਧੀਨ ਅਤੇ ਆਪਣਾ ਬਚਾਅ ਬੰਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ, ਇੱਕ ਅਰਜ਼ੀ, ਮਿਤੀ 1 ਜੂਨ, 1974, ਜੋ ਕਿ ਉਕਤ ਸੰਹਿਤਾ ਦੀ ਧਾਰਾ 510-ਏ ਅਤੇ 540 ਦੇ ਅਧੀਨ ਹੋਣ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਹੈ, ਨੂੰ ਇਸਤਰਾਸਾ ਪੱਖ ਦੁਆਰਾ ਰਸਮੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਤਲਬ ਕਰਨ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਗਵਾਹਾਂ ਦੇ ਹਲਫ਼ਨਾਮੇ ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਦਰਜ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ ਕਿਉਂਕਿ ਰਿਪੋਰਟ ਕੀਤੇ ਗਏ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਉਹ ਕਾਨੂੰਨ ਅਨੁਸਾਰ ਤਸਦੀਕ ਨਹੀਂ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ। ਕਿ ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਕੋਈ ਲਿੰਕ ਸਬੂਤ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਨਮੂਨੇ ਨੂੰ ਬਿਨਾਂ ਛੇੜਛਾੜ ਅਤੇ ਸਹੀ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿਚ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਜਾਂ ਇਹ ਕਿ ਕੈਮੀਕਲ ਐਗਜ਼ਾਮੀਨਰ ਨੂੰ ਭੇਜਿਆ ਗਿਆ ਨਮੂਨਾ ਉਹੀ ਸੀ ਜੋ ਸਾਡੇ ਦੱਸੇ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਲਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ■ •।

(3) ਰਾਜ ਦੀ ਤਰਫੋਂ ਇਹ ਧਿਆਨ ਦਿਵਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਜੂਨ, 1972 ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ, ਇਸ ਕੇਸ ਦੇ ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਜਿਸ ਕਿਸਮ ਦੇ ਹਲਫ਼ਨਾਮੇ ਰੱਖੇ ਗਏ ਸਨ, ਉਹ ਅਪਰਾਧਿਕ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿਚ ਸਬੂਤ ਵਜੋਂ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤੇ ਜਾਂਦੇ ਸਨ ਅਤੇ ਇਹ ਸਿਰਫ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਹੋਇਆ ਸੀ। 13 ਜੂਨ, 1972 ਨੂੰ ਸੋਮ ਨਾਥ ਬਨਾਮ ਦ ਸਟੇਟ (1)

1 State of Punjab v. Des Raj (Tewatia, J.)

ਦੇ ਆਪਣੇ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ, ਤੁਲੀ, ਜੇ. ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਹਲਫਨਾਮਾ, ਗਲਤ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਤਸਦੀਕ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ, ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਨਜ਼ਰ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਹਲਫਨਾਮਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਅਤੇ ਇਹ ਫੈਸਲਾ 1973 ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਹੋਇਆ ਸੀ.ਐਲ.ਆਰ. 156. ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਇਸ ਦਾ ਪਾਲਣ ਹੋਰ ਨਿਰਣੇ ਵਿਚ ਕੀਤਾ ਗਿਆ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਇਕ *ਰਵੇਲ ਸਿੰਘ ਬਨਾਮ ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ*, (2) ਸੀ। ਵਿਚਾਰਨ ਲਈ ਸਵਾਲ ਇਹ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਅਜਿਹੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਵਿੱਚ ਜਦੋਂ ਸੋਮ ਨਾਥ ਦੇ ਕੇਸ (ਸੁਪਰਾ) ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਤੱਕ ਇਸ ਕਿਸਮ ਦੇ ਹਲਫਨਾਮੇ ਨੂੰ ਚੰਗੇ ਸਬੂਤ ਵਜੋਂ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਤਾਂ ਕੀ ਮੁਕੱਦਮੇ ਨੂੰ ਠੀਕ ਕਰਨ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦੇਣਾ ਨਿਆਂ ਦੇ ਹਿੱਤ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਸੀ? ਤਕਨੀਕੀ ਨੁਕਸ ਜਾਂ ਤਾਂ ਤਸਦੀਕ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਲਫਨਾਮਿਆਂ ਨੂੰ ਰਿਕਾਰਡ ਵਿੱਚ ਰੱਖ ਕੇ ਜਾਂ ਉਸ ਵਿੱਚ ਮੌਜੂਦ ਸਬੂਤਾਂ ਨੂੰ ਜੋੜ ਕੇ, ਭਾਵ ਉਨ੍ਹਾਂ ਹਲਫਨਾਮਿਆਂ ਦੇ ਗਵਾਹਾਂ ਨੂੰ ਗਵਾਹ ਵਜੋਂ ਤਲਬ ਕਰਕੇ।

(4) ਜਵਾਬਦੇਹ ਦੇ ਵਕੀਲ ਨੇ ਸਾਡੇ ਸਾਹਮਣੇ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਦੋ ਸਿੰਗਲ ਬੈਚ ਦੇ ਫੈਸਲਿਆਂ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ, ਜੋ *ਸਤੋਖ ਸਿੰਘ ਬਨਾਮ ਹਰਿਆਣਾ ਰਾਜ*, (3) ਅਤੇ *ਅਮਰ ਚੰਦ ਬਨਾਮ ਹਰਿਆਣਾ ਰਾਜ* (4)

- (1) 1973 CLR 156.
- (2) 1974 PLR 402
- (3) 1975 CLR 119
- (4) 1976 CLR 269

ਮੈਂ

ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਸੁਣਾਉਣ ਵਾਲੇ ਸਿੱਖਿਅਤ ਸਿੰਗਲ ਜੱਜਾਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਦੀ ਅਪੀਲ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ ਇਹ ਨਾ ਤਾਂ ਸੈਸ਼ਨ ਜੱਜ ਲਈ ਖੁੱਲ੍ਹਾ ਸੀ ਜਾਂ ਤਾਂ ਇਸਤਰਾਸਾ ਨੂੰ ਇਸ ਦੇ ਸਬੂਤ ਵਿਚ ਨੁਕਸ ਨੂੰ ਠੀਕ ਕਰਨ ਲਈ ਮੁਕੱਦਮੇ ਨੂੰ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਵਿਚ ਰਿਮਾਂਡ ਦੇਣ ਲਈ ਜਾਂ ਤਾਂ ਤਸਦੀਕਸ਼ੁਦਾ ਢੰਗ ਨਾਲ ਤਸਦੀਕ ਕੀਤੇ ਨਵੇਂ ਹਲਫਨਾਮੇ ਰੱਖ ਕੇ ਜਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਹਲਫਨਾਮਿਆਂ ਦੇ ਗਵਾਹਾਂ ਨੂੰ ਗਵਾਹਾਂ ਦੇ ਬਕਸੇ ਵਿੱਚ ਬੁਲਾ ਕੇ। ਨਾ ਹੀ ਇਹ ਪਹਿਲੀ ਅਪੀਲੀ ਅਦਾਲਤ ਲਈ ਖੁਦ ਖੁੱਲ੍ਹੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਫੌਜਦਾਰੀ ਜਾਬਤਾ ਦੀ ਧਾਰਾ 540 ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰੇ, ਕਿਉਂਕਿ ਵਿਦਵਾਨ ਜੱਜਾਂ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਅਜਿਹਾ ਕਰਨਾ ਗਲਤ ਹੋਵੇਗਾ ਜਦੋਂ ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਬੰਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

(5) ਅਸੀਂ ਇਸ ਕਿਸਮ ਦੇ ਨੁਕਸ ਨੂੰ ਠੀਕ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਕੇਸ ਨਾਲ ਪੱਖਪਾਤ ਨਹੀਂ ਕਰਾਂਗੇ, ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨੁਕਸ ਨੂੰ ਦਰੁਸਤ ਕਰਨ ਲਈ ਅਸੀਂ ਇਸ ਕਿਸਮ ਦੇ ਪ੍ਰਮਾਣਿਤ ਸਬੂਤ ਹਾਂ। ਵਾਸਤਵ ਵਿੱਚ, ਧਾਰਾ 340 ਦੇ ਤਹਿਤ ਆਪਣੇ ਵਿਵੇਕ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨਾ ਸਭ ਤੋਂ ਉਚਿਤ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਅਜਿਹਾ ਨਾ ਕਰਨ ਨਾਲ, ਸਾਡੇ ਵਿਚਾਰ ਵਿੱਚ, ਨਿਆਂ ਦਾ ਘਾਣ ਹੋਵੇਗਾ। ਜਾਬਤੇ ਦੀ ਫੌਜਦਾਰੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੀ ਧਾਰਾ 540 ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਨਿਆਂ ਦੇ ਹਿੱਤ ਵਿੱਚ ਇਸ ਵਿੱਚ ਕਲਪਿਤ ਵਾਧੂ ਸਬੂਤਾਂ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦੇਣ ਲਈ ਵਿਆਪਕ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦੀ ਹੈ। *ਜਮਾਤਰਾਜ ਕੇਵਲਜੀ ਗੋਵਾਨੀ ਬਨਾਮ ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਰਾਜ*, (5), ਹਿਦਾਇਤੁੱਲਾ, ਸੀਕਰੀ ਅਤੇ ਵੈਦਿਆਲਿੰਗਮ, ਜੇ.ਜੇ. ਨੁਕਤੇ 'ਤੇ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਨਿਮਨਲਿਖਤ ਸੰਕੇਤ ਦੇ ਨਾਲ ਉਪਰੋਕਤ ਨਿਰੀਖਣਾਂ ਨੂੰ ਰੇਖਾਂਕਿਤ ਕੀਤਾ ਹੈ :-

“ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਧਾਰਾ ਵਿਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਮੁਕੱਦਮਾ ਜਿਸ ਪੜਾਅ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਉਸ ਤੋਂ ਪੈਦਾ ਹੋਣ ਵਾਲੀ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ 'ਤੇ ਕੋਈ ਸੀਮਾ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਬਸ਼ਰਤੇ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਰਾਇ ਸਹੀ ਹੋਵੇ ਕਿ ਕੇਸ ਦੇ ਨਿਆਂਪੂਰਨ ਫੈਸਲੇ ਲਈ, ਕਦਮ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਲਿਆ. ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਕੇਸ ਦੇ ਨਿਆਂਪੂਰਨ ਫੈਸਲੇ ਦੀ ਲੋੜ ਸਿਰਫ ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਹਿੱਤ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਚੀਜ਼ ਤੱਕ ਕਾਰਵਾਈ ਨੂੰ ਸੀਮਤ ਨਹੀਂ ਕਰਦੀ। ਕਾਰਵਾਈ ਮੁਕੱਦਮੇ ਨੂੰ ਬਰਾਬਰ ਲਾਭ ਪਹੁੰਚਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਦੇ ਦੋ ਪਹਿਲੂ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵੱਖਰਾ ਰੱਖਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਪਹਿਲਾ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਇਸਤਰਾਸਾ ਪੱਖ ਨੂੰ ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਦੇ ਸਬੂਤਾਂ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ

ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਕੈਦੀ ਅਚਾਨਕ ਅਤੇ ਅਚਾਨਕ ਕੁਝ ਅੱਗੇ ਨਹੀਂ ਲਿਆਉਂਦਾ।

ਟੀ

(6) ਏਆਈਆਰ 1968 ਐਸਸੀ 178.

ਹਾਲਾਂਕਿ, ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦਾ ਇੱਕ ਹੋਰ ਪਹਿਲੂ ਹੈ ਜਿਸਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਹੈ! ਇੱਕ ਨਿਰਪੱਖ ਫੈਸਲੇ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚੋ. ਇਹ ਸ਼ਕਤੀ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਮੇਂ ਵਰਤਣ ਯੋਗ ਹੈ।—” ' ■

ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ ਵਿੱਚ, ਇਸਤਰਾਸਾ ਪੱਖ ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਦੇ ਕੇਸ ਨੂੰ ਰੱਦ ਨਹੀਂ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਇਹ ਸਿਰਫ ਇੱਕ ਤਕਨੀਕੀ ਨੁਕਸ ਨੂੰ ਠੀਕ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸੀ ਜੋ ਸੋਮ ਨਾਥ ਦੀ ਸੌਖ (ਸੁਪਰਾ I) ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੋ ਗਈ ਸੀ।

(7) ਦੱਸੋ ਗਏ ਕਾਰਨਾਂ ਕਰਕੇ, ਸਾਡਾ ਵਿਚਾਰ ਹੈ ਕਿ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਇਸ ਵਿੱਚ ਦੱਸੇ ਗਏ ਕਿਸਮ ਦੇ ਵਾਧੂ ਸਬੂਤਾਂ ਲਈ ਇਸਤਰਾਸਾ ਪੱਖ ਦੀ ਅਰਜ਼ੀ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦੇਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਸੀ, ਅਤੇ ਉਸ ਫਟਾਫਟ ਫੈਸਲੇ ਤੋਂ ਬਚਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ ਜਿਸ ਦੁਆਰਾ ਉਸਨੇ ਜਵਾਬਦੇਹ ਨੂੰ ਬਰੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ।

(8) ਹਾਲਾਂਕਿ, ਅਸੀਂ ਦੂਜੇ ਪਹਿਲੂ ਤੋਂ ਅਣਜਾਣ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੇ, ਉਹ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਨੂੰ 1972 ਤੋਂ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨਾ ਪੈ ਰਿਹਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹ ਵੀ, ਸਿਰਫ ਦੋ ਬੋਤਲਾਂ ਸ਼ਰਾਬ ਰੱਖਣ ਵਾਲੇ ਇੱਕ ਛੋਟੇ ਅਪਰਾਧ ਲਈ। ਉਪਰੋਕਤ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ, ਸਾਨੂੰ ਨਹੀਂ ਲਗਦਾ ਕਿ ਇਹ ਕੇਸ ਨੂੰ ਟ੍ਰਾਇਲ ਕੋਰਟ ਨੂੰ ਰਿਮਾਂਡ ਦੇਣ ਲਈ ਬਾਕੀ ਨਿਆਂ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕਰੇਗਾ। ਅਗਲਾ ਕਾਰਨਾਂ ਕਰਕੇ, ਅਸੀਂ ਬਰੀ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਨੂੰ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਦੇ ਹਾਂ ਅਤੇ ਇਸ ਅਪੀਲ ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕਰਦੇ ਹਾਂ।

ਕੇ. ਟੀ. ਐਸ

ਡਿਸਕਲੇਮਰ— ਸਥਾਨਕ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਅਨੁਵਾਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਨਿਰਣਾ ਕੇਵਲ ਮੁਕੱਦਮਾ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਆਪਣੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਸਮਝਣ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਦਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਇਸਤੇਮਾਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਸਾਰੇ ਵਿਹਾਰਕ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰਤ ਮੰਤਵਾਂ ਲਈ, ਨਿਆਂ ਨਿਰਣੇ ਦਾ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸੰਸਕਰਣ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਅਮਲ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਇਸ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

ਪ੍ਰਭਾਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ

ਫੁਟਕਲ ਸਿਵਲ

ਐਸਐਸ ਸੰਧਾਵਾਲੀਆ ਅਤੇ ਜੇਐਮ ਟੰਡਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਜੇ. ਜੇ.

ਜਗਰਾਜ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਹੋਰ, - ਪਟੀਸ਼ਨਰ,

ਬਨਾਮ

ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ ਆਦਿ, - ਉੱਤਰਦਾਤਾ।

1977 ਦੀ ਸਿਵਲ ਰਿੱਟ ਨੰ. 366

13 ਫਰਵਰੀ 1978

ਪੰਜਾਬ ਭੂਮੀ ਸੁਧਾਰ ਐਕਟ ■ t (1973 ਦਾ 10)--ਸੈਕਸ਼ਨ 3(15), 4, 5(1); 7(1), 8 ਅਤੇ

Jagraj Singh etc. v. State of Punjab etc. (Tandon, J.)

11(2)— ਕਿਰਾਏਦਾਰਾਂ ਦਾ ਅਨੁਮਤੀਯੋਗ ਖੇਤਰ—'ਕੀ ਇਸ ਐਕਟ ਦੇ ਅਧੀਨ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ—
ਅਜਿਹੇ ਖੇਤਰ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਲਈ ਯੋਜਨਾ — ਕੀ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ—ਪ੍ਰਤੀ ਮਿਸਬਲ
ਦਾ ਨਿਰਧਾਰਨ ਅਤੇ ਜ਼ਮੀਨ ਮਾਲਕਾਂ ਦਾ ਵਾਧੂ ਖੇਤਰ- ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਨਿਰਦੇਸ਼ .ਅਜਿਹੇ ਨਿਰਧਾਰਨ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ
ਸਾਰੇ ਕਿਰਾਏਦਾਰਾਂ ਨੂੰ ਨਜ਼ਰਅੰਦਾਜ਼ ਕਰਨ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਦੇ ਹਨ -ਅਜਿਹੀਆਂ ਹਦਾਇਤਾਂ-ਕੀ ਅਵੈਧ ਹੈ।